

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук із соціальних комунікацій, професора кафедри інформаційної діяльності та медіа- комунікацій
Шевченко Олени Василівни на дисертацію Вдовіної Олени Олександровни
«Електронне діловодство як комунікаційна складова судочинства в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних
комунікацій за спеціальністю 27.00.02 – документознавство, архівознавство

Актуальність теми дисертаційної роботи. Теоретичні та прикладні аспекти розвитку та активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у різних сferах суспільного життя, проблеми інформаційно-технічного забезпечення діяльності окремих органів державної влади та судових органів стають вкрай актуальними об'єктами наукових досліджень сьогодення. Важливою комунікаційною складовою організаційної діяльності у судовій системі, спрямованої на реалізацію судової комунікації через комунікаційні канали та інформаційні зв'язки між судом та громадськістю виступають системи діловодства та документообігу, які функціонують в межах «електронних судів» та «електронного судочинства». Саме в цьому контексті актуальним є вирішення проблем формування системи електронного діловодства як комунікаційної складової електронного судочинства в Україні.

Актуальними для вирішення є задачі щодо сутності і основних методологічних зasad створення інтегрованої системи електронного діловодства в судових установах. Вирішення таких задач є ефективним лише за умов системного поєднання головних факторів, спрямованих на обґрунтування перспективних напрямів удосконалення електронного діловодства в судових установах у контексті Концепції розвитку електронного урядування України.

В роботі розглянуто методологію розвитку системи електронного діловодства в судових органах. Представлені у дисертації дослідження виконувались в рамках Закону України «Про судоустрій та статус суддів», положень законів України: «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації», «Про електронний документ та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», у контексті «Концепції галузевої програми інформатизації судів України».

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації. Наукові положення, теоретичні та практичні висновки, викладені в дисертації, є достовірними та належним чином обґрунтованими, що забезпечено обраною методологічною базою дослідження, яка ґрунтується на загальнонаукових принципах історизму та наукової об'єктивності, а також методах: соціокомуникаційному, інформаційному, системному, структурно-функціональному. Застосувалися також спеціальні методи та методи соціологічні – спостереження, абстрагування, узагальнення, формалізації; джерелознавчий пошук, контент-аналіз документації, наукових публікацій, Інтернет-публікацій, методи: оцінювання, узагальнення, аргументації, моделювання – для розкриття кожного етапу дослідження при формуванні висновків.

Для вирішення окреслених в дисертаційному дослідженні завдань використано широке коло опублікованих і неопублікованих джерел: офіційні документи; вітчизняні і зарубіжні наукові видання; статті, опубліковані в наукових журналах і збірниках; методичні розробки, у яких розглядалися окремі аспекти формування системи електронного діловодства в судових установах (разом 223 найменування).

Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Відзначається, що автор опрацювала велику кількість наукових праць, а одержані результати досліджень повною мірою подано в публікаціях, серед яких фахові видання та матеріали численних конференцій різного рівня: міжнародних, всеукраїнських, регіональних. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 13 наукових публікаціях, з них 4 - у фахових виданнях України із соціальних комунікацій, 1 стаття — у зарубіжному (Польща) науковому фаховому періодичному виданні.

Наукова новизна. Результати дослідження Олени Олександровни Вдовіної є суттєвим внеском у документознавчі дослідження у частині формування електронного діловодства як комунікаційної складової судових органів. У дисертації здійснено комплексний аналіз тенденцій організації електронного діловодства в системі судових органів; проаналізовано базові нормативно-правові документи для організації документообігу в судовій системі; визначено комунікаційні характеристики електронного діловодства та документообігу в судах;

сформульовано стратегічні напрями впровадження електронного діловодства в судах, спрямовані на створення інтегрованої системи електронного документообігу як підсистеми Єдиної судової інформаційної системи.

Теоретичне і практичне значення. Дослідження О.О. Вдовіної спрямовано на аналіз організаційних, методичних та технологічних аспектів функціонування електронного діловодства та документообігу в інформаційних системах судочинства та судової державної влади України. Результати наукових розвідок засвідчують ґрунтовне дослідження даної теми та безсумнівно мають теоретичне й практичне значення. Дисертанту вдалося науково обґрунтувати систему методів та засобів, що забезпечують функціонування електронного діловодства судових органів та формують стратегічні напрями удосконалення системи електронного діловодства, інтегрованої до єдиної інфраструктури міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії судової системи.

Автор вдало вирішила поставлені задачі, запропонувавши інноваційні підходи до формування системи електронного діловодства на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій із врахуванням процесуальної і внутрішньо організаційної діяльності судової системи.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація має чітку логічну структуру, відповідає меті та поставленим завданням дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації 164 сторінки, загальний обсяг 207 сторінок.

Загальний зміст дисертаційної роботи.

У Вступі дисерант обґруntовує актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами; чітко формулює мету, визначає завдання, окреслює об'єкт і предмет дослідження; вказує методологічну базу; розкриває наукову новизну; наводить відомості про апробацію роботи.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади дослідження електронного діловодства в судовій системі» проаналізовано праці, що пов'язані з темою дисертації; методологічні засади використання систем електронного діловодства в системі судової влади.

У підрозділі 1.1. «Сучасний стан вивчення проблем електронного діловодства в судочинних процесах» проаналізовані публікації зарубіжних і вітчизняних

фахівців, у яких досліджуються можливості інформатизації і комп'ютеризації судової системи, а також організаційно-методичні основи формування електронного судового діловодства та документообігу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесах організації електронного діловодства в судових органах розглядається як одна із важливих умов підвищення ефективності процесів судочинства державної влади.

У підрозділі 1.2. «Методологічні аспекти дисертаційного дослідження» обґрунтовано основні наукові методи та методологічні підходи, використані дисертанткою на різних етапах проведення свого дослідження, що сприяло формуванню системи поглядів на застосування інформаційних технологій в судочинстві і формування електронного судового діловодства та документообігу.

У другому розділі «Сучасний стан інформатизації діловодства в системі судочинства в Україні» досліджено сучасний стан інформаційно-документаційного забезпечення діяльності судових установ; особливості інформатизації судочинства та його нормативно-правові засади.

У підрозділі 2.1. «Нормативно-правові основи інформатизації судового діловодства та документообігу» наводяться особливості використання законів, законодавчих актів щодо модернізації судоустрою та інформатизації його розвитку. Підкреслено, що правові засади документообігу в судовій системі України визначені рядом нормативно-правових актів, які щорічно редагуються та доповнюються в залежності від виникненні нових законодавчих вимог до ведення судочинства та судового документообігу.

У підрозділі 2.2. «Аналіз документаційного забезпечення діяльності судових установ: методичний аспект» проаналізовано основні складові інформаційно-документаційного обслуговування в судах, яке здійснюють спеціальні діловодні структурні підрозділи: управління справами, загальний відділ, канцелярія, секретаріат. Важливою умовою таких процесів стає методична робота з прискорення оволодіння учасниками судових процесів комп'ютерних програм з документообігу в судах, враховуючи специфічність різних документів: адміністративно-процесуальних, цивільно-процесуальних, криміально-процесуальних та ін. Відзначено важливу тенденцію щодо активізації переведення судової документації в електронну форму та уніфікації її для інтегрування до загальної системи

автоматизованого документообігу судових органів.

У підрозділі 2.3. «Особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в українське судочинство та судове діловодство» проаналізовано напрями інформатизації судових органів та особливе значення автоматизованої системи «Документообіг загальних судів». Дисертантом наголошено, що позитивними результатами запровадження систем електронного діловодства та документообігу є підвищення доступності до правосуддя, зменшення витрат праці та спрощення процедури звітування, розповсюдження документів, забезпечення дотримання процесуальних строків, підготовки статистичних документів, їх зберігання тощо.

Третій розділ «Електронне діловодство у складі інформаційних систем судових органів державної влади України» присвячено головним положенням розвитку електронного діловодства та документообігу; виявленню та обґрунтуванню функціональних та комунікаційних характеристик електронного діловодства в структурі інформаційних систем судочинства; розробці перспективних напрямів удосконалення електронного діловодства судових установ України.

У підрозділі 3.1. «Порівняльна характеристика електронного діловодства та документообігу в системах зарубіжного судочинства» досліджено зарубіжний досвід з інформатизації та комп'ютеризації системи судочинства, а також міжнародні стандарти ведення документообігу у судових системах провідних країн Європи та Америки, що загалом працює на розвиток ефективної системи електронного діловодства та документообігу в судовій сфері. Дисертантом відзначаються міжнародні тенденції щодо застосування комплексного підходу модернізації судової системи, централізації даних в межах країни, побудови державної мережевої інфраструктури, застосування автоматизованих систем діловодства та електронного документообігу тощо. Тобто в цій галузі наявними є тенденції формування єдиного інформаційного середовища для злагодженої системи судових органів, зокрема подібні системи впроваджені в Австрії, Великій Британії, Італії, Канаді, Німеччині, США та інших країнах (С. 98-103). Підкреслено також, що і в сучасній Україні створюються надійні технологічні передумови для доведення їх до рівня стандартів країн Євросоюзу.

Підрозділ 3.2 «Місце електронного діловодства в структурі інформаційних систем судочинства: функціональні та комунікаційні характеристики» присвячено виявленню факторів та змісту структурних характеристик інформаційних систем судочинства, зокрема електронного судочинства та електронного діловодства. Дисертантом проаналізовано інтегровану технологію діловодства в судових установах, яка реалізована на основі комплексів АРМ співробітників канцелярій, суддів, секретарів судового засідання та інших посадових осіб, організованих за єдиним принципом (С.117-118). Розглянуто класи систем підтримки прийняття рішень у судочинстві та виявлено місце електронного документообігу в структурі інформаційної моделі судочинства (таблиця, С.131-132). Проаналізовано та узагальнено головні (зовнішні та внутрішні) комунікаційні характеристики функціонування судового електронного діловодства та документообігу.

У підрозділі 3.3 «Стратегічні напрями впровадження електронного судового діловодства у контексті Концепції розвитку електронного урядування України» досліджено перспективні стратегії удосконалення електронного діловодства судових органів, які пропонуються реалізувати в межах «Концепції галузевої програми інформатизації судів» та «Концепції розвитку електронного урядування України». Комплексно досліджено загальні та конкретно-прикладні завдання впровадження електронного діловодства та документообігу судів як складової єдиної інфраструктури міжвідомчої інформаційної судової системи, що базуються на принципах інформатизації та автоматизації, нормативно-правової та нормативно-технічної бази, організаційних та технологічних основ досліджуваної системи.

Кожний розділ дисертації завершується висновками, в яких обґрунтовано основні результати щодо вирішення дослідницьких завдань, сформульованих у вступній частині дисертації. Робота виконана на високому професійному рівні. Результати дослідження узагальнено у підсумкових висновках.

Зауваження до змісту дисертації.

Разом з тим, не зважаючи на цілком позитивну оцінку представлена до захисту дисертаційної роботи, є кілька зауважень:

- У дисертаційному дослідженні розглянуто та проаналізовано особливості впровадження електронного діловодства, переважно на прикладі окружних

адміністративних судів, хоча б цікаво розглянути ці питання й у інших місцевих судах (районних, міських тощо).

- В тексті дисертації можна було б розробити порівняльну таблицю щодо відзначення спільних та відмінних рис у системах електронного діловодства, що функціонують у судових органах різних країн світу.
 - Робота містить деякі редакційні та термінологічні неточності.

Проте, зазначені зауваження не торкаються суттєвого наукового доробку здобувача, не применшують наукового і практичного значення дисертаційної роботи, не впливають на загальне позитивне сприйняття викладеного матеріалу.

Загальний висновок: Таким чином, можна заключити, що дисертація «Електронне діловодство як комунікаційна складова судочинства в Україні» є самостійним, особисто виконаним дисертантом дослідженням із соціальних комунікацій, яке відповідає профілю спеціальності 27.00.02 – документознавство, архівознавство. За актуальністю, новизною, теоретичним та практичним значенням дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам у п.п. 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова КМУ № 567 від 24 липня 2013 р.) зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 656 від 19 серпня 2015 р. та № 1159 від 30 грудня 2015 р. стосовно кандидатських дисертацій.

Вважаю, що автор дисертації - Вдовіна Олена Олександровна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.02 – документознавство, архівознавство.

Офіційний опонент,

Доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри інформаційної діяльності
та медіа-комунікацій Одеського національного
політехнічного університету

И.В. — О.В. Шевченко

Временний секретарь ОГАДИК
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛИТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

